

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

zájemců o náhradní rodinnou péči

METODIKA NÁBORU

Metodika náboru zájemců o náhradní rodinnou péči

2011

Poprvé vydáno organizací Amalthea o. s. v roce 2011

ISBN 978-80-904801-3-1

Centrum náhradní rodinné péče Amalthea o.s.

Autoři:

Bc. Barbora Zacharová, sociální pracovnice Centra náhradní rodinné péče Amalthea o.s.
tým pracovníků Centra náhradní rodinné péče Amalthea o.s.

Tento materiál vznikl v Amalthea o. s. v rámci spolupráce s Nadací LUMOS, Pardubickým krajem, Centrem psycho-sociální pomoci – Rodinnou a manželskou poradnou a za spolupráce a finanční podpory Nadace Sirius, 2010.

Obsah

- 1. Cíl metodiky**
- 2. Nábor zájemců o náhradní rodičovství**
 - 2.1 Teoretické vymezení pojmu nábor
 - 2.2 Vymezení klíčových pojmů
 - 2.3 Legislativní rámec
- 3. Cílové skupiny metodiky**
- 4. Marketing a propagace**
 - 4.1 Definice základních prvků propagace a marketingu
 - 4.2 Formy propagace
 - 4.2.1 Zadání propagace náboru reklamní agentuře
 - 4.2.2 Realizace vlastní kampaně
- 5. Obsah propagačních materiálů**
- 6. Úspěšné a osvědčené metody propagace**
- 7. Monitoring úspěšnosti náboru**
- 8. Klíčové fáze činnosti hodnotícího pracovníka**
- 9. Panel pro výběr zájemců do přípravy**
- 10. Metodické nástroje**
 - 10.1 Formulář Úvodní návštěva v rodině zájemce o náhradní rodinnou péči
- 11. Přehled rizik**
- 12. Shrnutí**
- 13. Seznam příloh**
- 14. Použitá literatura**

1. Cíl metodiky

Metodika má za cíl popsat nástroje, které slouží ke kvalitnímu výběru přihlášených zájemců o náhradní rodičovství. Zachycuje jednotlivé náborové aktivity a stanovuje jejich harmonogram. Popisuje konkrétní postupy sloužící jako vodítko pro pracovníky, kteří mají na starosti zmapování a následné doporučení přihlášených rodin a jednotlivců do procesu přípravy.

2. Nábor zájemců o náhradní rodičovství

V současné praxi jsou přímé náborové aktivity spíše ojedinělou záležitostí, zájemci o náhradní rodinnou péči nejsou aktivně vyhledáváni systematickou kampaní, ani na úrovni státní ani nestátní. Pro změnu v oblasti systému péče o ohrožené děti – tedy ke snížení počtu dětí v ústavních zařízeních – je přitom třeba nejprve najít dostatečný počet náhradních rodin, které budou připraveny přijmout děti a mladé lidi na přechodnou dobu i dlouhodobě.

Náborové aktivity by vždy měly být propojeny s následným procesem příprav, k porozumění tomuto materiálu je tedy klíčové seznámit se také s Metodikou příprav k pěstounství. Ta zároveň popisuje navrhované změny, které je třeba přijmout na úrovni legislativní, aby byl celý proces náboru, přípravy a následného doprovázení při výkonu náhradní rodinné péče dobře propojený.

2.1 Teoretické vymezení pojmu nábor

Nábor za účelem získání nových náhradních rodičů je proces hledání a vytipování správných rodin či jednotlivců pro různé formy náhradní rodinné péče (pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, adopce, poručnictví). Proces zahrnuje vyhledávání, hodnocení a výběr nejvhodnějších budoucích náhradních rodičů do procesu přípravy na náhradní rodičovství.

Paralelně s pojmem nábor je využíván také pojem vyhledávání. K vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny získávají jednotlivé organizace pověření v rámci výkonu sociálně-právní ochrany dětí. V dalším textu využíváme spíše pojmu nábor, protože v sobě nese prvek větší aktivity pověřené osoby, naznačuje již jednotlivé kroky, které vedou zájemce k pěstounství.

2.2 Vymezení klíčových pojmů

Zájemce o náhradní rodinnou péči

Zájemci o náhradní rodinnou péči mohou být jednotlivci, páry a manželé, kteří se rozhodli poskytnout své zázemí, podporu a péči dítěti/dětem, které nemohou dočasně či dlouhodobě vyrůstat ve své vlastní rodině.

Hodnotící pracovník

Je sociální pracovník, který je vyškolen v přípravě zájemců o náhradní rodinnou péči. Během náboru shromažďuje o zájemcích informace, které zpracovává a předává jako základní podklad pro Panel.

Panel

Panelem nazýváme skupinu odborníků z oblasti systému péče o ohrožené děti. Ti na základě zjištěných informací o rodině, které předkládá hodnotící pracovník, rozhodnou, zda je vhodné zařadit zájemce do procesu přípravy, tedy zda existuje předpoklad, že po absolvování přípravy bude zájemce dostatečně kompetentní k tomu, aby mohl do své rodiny přijmout dítě.

2.3 Legislativní rámec

Amalthea o.s. má v rámci pověření k sociálně-právní ochraně dětí podle § 48 odst. 2 písm. g zákona o sociálně-právní ochraně dětí (359/1999 Sb.) pověření také k náborovým aktivitám:

- Vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich oznamování obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (§ 48, odst. 2 písm. g).

Zákon ani žádné další normy blíže nespecifikují, jakým způsobem vyhledávání probíhá, je tedy na rozhodnutí pověřené osoby, jak bude náhradní rodiny vyhledávat.

3. Cílové skupiny metodiky

Metodika je určena koordinátorovi příprav zájemců o náhradní rodinnou péči, který řídí i proces náboru. Dále je určena pracovníkovi organizace, který zodpovídá za propagaci a vizualizaci materiálů za účelem získání zájemců o náhradní rodičovství.

Metodika slouží také hodnotícím pracovníkům, kteří mají na starosti výběr a následně individuální vyhodnocení zájemců o náhradní rodičovství.

4. Marketing a propagace

4.1 Definice základních prvků propagace a marketingu

Cíl

Každá propagace by měla mít stanovený jasný cíl.

Např.: Získat x zájemců o náhradní rodinnou péči.

Cílová skupina

Každá propagace by měla být specifikována, jakou cílovou skupinu chce oslovit.

Např.: zaměstnanci NNO, široká veřejnost, stávající pěstouni atd.

Z našich dosavadních zkušeností vyplývá, že nejvíce zájemců se přihlásilo poté, co organizace oslovila širokou veřejnost.

Nástroje

Každá propagace by měla mít stanoveny nástroje, kterými dosáhne vytyčených cílů (zvací dopisy, letáky, nálepky, média, setkání...).

Z našich i zahraničních zkušeností vyplývá, že forma vzájemného sdílení informací mezi zájemci a náhradními rodiči je nejúčinnějším nástrojem, jak příjemnou cestou předat informace o dětech a mladých lidech, pro které se hledá náhradní rodina, a o systému náhradní rodinné péče.

Cílem společného setkání je poskytnout hlubší náhled do tématu pěstounství/osvojení a poskytnout konkrétní příběhy a zkušenosti lidí, kteří již mají svěřeny děti do své péče.

Struktura takového setkání může být následující:

- přivítání zájemců a představení týmu, který se podílí na náboru náhradních rodičů
- představení základních informací o náhradní rodinné péči
- předání informací o procesu, jak se stát pěstounem, osvojitelem, poručníkem
- následuje prostor pro příběhy náhradních rodičů – každý v předem jasně vymezeném čase řekne své zkušenosti s náhradní rodinnou péčí
- po představení jednotlivých náhradních rodičů a jejich příběhů se pokračuje ve společné diskuzi a je prostor na otázky od zájemců směrem k náborovému týmu včetně náhradních rodičů
- setkání je ukončeno volným povídáním s náhradními rodiči a náborovým týmem (zájemci se mohou doptat na potřebné informace individuálně)

Pro setkání se vybírají náhradní rodiny, které mají bohaté zkušenosti s náhradní rodinnou péčí a dokážou dobře předat své zkušenosti. Důraz je kladen na to, aby bylo pěstounství prezentováno realisticky, zazníť by měly pozitivní zkušenosti a zisky z pěstounství.

Celé setkání řídí moderátor. Účastní jsou hodnotící sociální pracovníci pověřeni přípravou – individuálním vyhodnocením, koordinátor náboru a nejméně 4 náhradní rodiče, každý z jiné rodiny.

Složení týmu pro výše uvedené aktivity:

Koordinátor přípravy

Koordinátor má na starosti koordinaci propagace náborových aktivit dle finančních možností organizace.

Sleduje analýzy, komunikuje s Krajským úřadem – to znamená, že má přehled o dětech v regionech Pardubického kraje, pro které se hledá náhradní rodina (etnikum, věk, zdravotní hendicap atd.).

Např.: Hledáme určitý počet náhradních rodičů pro určitý region a pro konkrétní typ náhradní rodinné péče.

Dále zajišťuje společné setkání zájemců s náhradními rodiči. To konkrétně znamená:

- najít prostor vhodný pro setkání (nejlépe kavárna, komunitní centrum atd.)
- zamluvit prostor na konkrétní termín
- zajistit dataprojektor a plátno, propagační materiály (výroční zpráva organizace, brožura představující náhradní rodinnou péči se základními informacemi o dalších krocích k náhradnímu rodičovství)

Dále pracovník koordinuje účast hodnotících pracovníků a náhradních rodičů, kteří se zúčastní společného setkání.

Pracovník zodpovídající za PR organizace

Zodpovídá za jednotnost materiálů jak ve vizuální formě, tak ve formě sdělení poselství, které je srozumitelné pro cílovou skupinu náboru, která je oslokována.

4.2 Formy propagace

Formy propagace se liší dle finančních možností organizace.

4.2.1 Zadání propagace náboru reklamní agentuře

Koordinátor sestaví podklady nutné pro nábor a zadá zakázku reklamní agentuře.

Vykonává dohled nad reklamní agenturou, zda propagační kampaň probíhá a odpovídá zadání.

4.2.2 Realizace vlastní kampaně

V případě nedostatku financí, kdy není možnost celý proces zadat reklamní agentuře, pracovník zodpovídající za PR organizace řídí činnost propagace v rámci organizace. Zadá poptávku grafikovi, zpracované materiály včas předá do tiskárny a zajistí distribuci propagačních materiálů směrem k veřejnosti.

5. Obsah propagačních materiálů

Obsah sdělení by měl být stručný, srozumitelný, měl by zaujmout a zároveň být maximálně pozitivní. Lidé by se měli z kampaně dozvědět, že hledáme nové pěstouny či adoptivní rodiče.

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že jsou-li propagační materiály laděny negativně – tedy vyzdvihují např. to, že děti jsou bez rodin smutné a opuštěné, na kampaň reagují častěji lidé, kteří mají tendence dítě zachránit, nemají reálné představy o svých možnostech, kampaň u nich probouzí spíše emoční reakce, které mohou ovlivnit jejich racionální rozhodování, které je však k pěstounství třeba.

Text obsahuje stručně uvedené požadavky na náhradní rodiče. Cílem požadavků je probudit zájem o téma náhradní rodinné péče, vyvolat zvědavost, jaké by to bylo přijmout dítě do své rodiny, příp. i odradit ty zájemce, kteří by za náhradním rodičovstvím hledali jen snadný výdělek.

Celý propagační leták je ukončen pozváním potencionálních zájemců na společnou debatu s náhradními rodiči.

Celý text je zakončen kontakty na hodnotící pracovníky, kterým se potencionální zájemce může ozvat v případě, že by se chtěl blíže informovat o problematice náhradního rodičovství, získat více informací o nabízeném setkání.

6. Úspěšné a osvědčené metody propagace

Komunikace s OSPOD

Předání informací a letáků pracovnícím/pracovníkům OSPOD v jednotlivých regionech. Pracovníci OSPOD mohou předávat letáky a informovat své klienty o náboru.

Zadání reklamy do novin a do regionálních zpravodajů.

Organizace má databázi jednotlivých regionálních deníků, do kterých zadává inzerci. Dále organizace vydává tiskové zprávy, pořádá tiskové konference.

Organizace setkání

Setkání zájemců s náhradními rodiči, s organizací. Organizace může pořádat veřejné diskuze na téma náhradní rodičovství formou kulatého stolu, semináře, klubu.

Direct marketing

Roznos letáků, pohlednic, vizitek, lepítek na veřejná místa (kadeřnictví, relaxační a sportovní studia, bazény, knihovny, obchody s oblečením, kavárny, mateřské školy, mateřská centra, úřad práce, čekárny nemocnic a ambulancí, městská informační centra atd.).

7. Monitoring úspěšnosti náboru

Koordinátor přípravy sleduje úspěšnost kampaně. Vede databázi kontaktů zájemců a sleduje informace, kdo je kontaktoval, jak a kde se o náboru dozvěděli apod. Součástí monitoringu je i zhodnocení propagačních aktivit (kde byly rozmístěné letáky, PR výstupy z médií, počet výtisků jednotlivých propagačních materiálů). Zmíněný monitorovací systém umožňuje organizaci poučit se z předešlých náborů, neopakovat chyby a lépe cílit následné aktivity.

8. Klíčové fáze činnosti hodnotícího pracovníka

Hodnotící pracovníci jsou ke své činnosti řádně vyškoleni, jejich potřebné kompetence a kvalifikace jsou uvedeny v Metodice příprav.

Hodnotící pracovníci:

- provázejí zájemce procesem náboru
- provádějí úvodní návštěvu v domácnosti zájemců za účelem zmapování situace rodiny a prvotního posouzení, zda je vhodné zapojení zájemce do přípravy na přijetí dítěte
- doprovázejí zájemce procesem přípravy – individuálním vyhodnocením
- zpracovávají veškeré dokumenty související s procesem následné přípravy

Prvotní komunikace se zájemci

- Zájemce sám osloví pracovníka buď přímo na společném setkání, nebo prostřednictvím emailu či telefonicky na základě získaného kontaktu z propagačních materiálů.

Při úvodním kontaktu je velmi důležitá přátelská, otevřená komunikace ze strany hodnotícího pracovníka, která zájemce povzbudí v jeho zájmu a motivuje ho pokračovat v procesu přípravy na náhradní rodičovství.

Poté, co zájemce projeví zájem, by měl být kontaktován hodnotícím pracovníkem co nejdříve, aby motivace pro jeho záměr byla udržena a aby od počátku cítil, že si pracovník jeho zájmu skutečně váží. Zájemce by měl dostat jasné, srozumitelné informace o náhradní rodinné péči i o procesu přípravy, a to nejlépe na osobní schůzce v organizaci, která bude zájemce připravovat.

První schůzka v organizaci

Hodnotící pracovník, který se setká se zájemcem na první schůzce, by měl ideálně nadále doprovázet zájemce celým procesem přípravy. Je tedy žádoucí, aby se týmy realizující nábor, přípravu a doprovázení vždy domluvily, kdo konkrétně se zúčastní první schůzky se zájemcem.

Je vhodné, aby hodnotící sociální pracovník provázel přípravou paralelně maximálně 2 rodiny zájemců o pěstounství, aby byla jeho práce kvalitně odvedená, dostál všem závazkům vůči zájemcům a mohl se věnovat také další své činnosti v organizaci.

První schůzka se koná v organizaci, a to mimo jiné z bezpečnostních důvodů vzhledem k ochraně pracovníka. Toto opatření slouží také k tomu, že se zájemce při schůzce seznámí se zázemím organizace a jejími službami.

Schůzka se zájemcem má charakter informační. Zájemci se dozvědí více o problematice náhradního rodičovství a průběhu přípravy – skupinové i individuální části. Pracovník při první schůzce zodpoví otázky zájemce a získá prvotní informaci o zájemci, jeho rodinném zázemí a o jeho záměru poskytnout náhradní rodinnou péči. Na základě osobního kontaktu se zájemcem a na základě získaných informací vyhodnotí, zda se zájemce jeví jako vhodný náhradní rodič a zda práce v domácnosti zájemce bude bezpečná.

Průběh schůzky:

Pracovník se představí a nabídne zájemci vodu, čaj nebo kávu. Zájemce je ujištěn, že pokud bude mít během sezení jakékoliv otázky, může se během povídání kdykoliv doptat.

Pracovník zmapuje, s jakými informacemi zájemce přichází – zda už je náhradním rodičem, zda zná naši organizaci, zda si již přečetl materiál týkající se forem náhradní rodinné péče, která je určena k náboru. Dle zjištění volí formu komunikace a doplnění informací.

Pracovník zájemce seznámí s tím, jaké údaje budeme od něho potřebovat, vysvětlí mu, proč je nutné je mít a jak je využijeme. Dále zájemci předá následující informace:

- zprostředkuje základní informace o náhradní rodinné péči včetně jejích forem
- popíše práci náhradního rodiče a jeho nezbytné dovednosti a nastíní jeho běžný den
- seznámí zájemce s harmonogramem vyhodnocení zájemce před jeho přijetím za náhradního rodiče (vyplnění Dotazníku předběžného zájmu, schůzka v domácnosti, vyplnění Formuláře z úvodní návštěvy v rodině, Panel, který rozhodne o zařazení, či nezařazení do přípravy, podání žádosti o zprostředkování náhradní rodinné péče

na místně příslušném obecním úřadě – orgánu sociálně-právní ochrany dětí, průběh skupinové přípravy a individuálního vyhodnocení, závěrečný panel, který zájemce ne/doporučí, aby se stal/i pěstouny, rozhodnutí krajského úřadu)

- představí nabídku podpory a vzdělávání pro náhradní rodiče před i po přijetí dítěte do rodiny
- podá vysvětlení, jak jsou náhradní rodiče placeni a jaké je jejich místo v legislativním systému

Po představení základních informací se pracovník ujistí, že zájemce všemu rozumí, v případě potřeby znovu vysvětlí, čemu zájemce nerozuměl. Odpovídá na kladené otázky. (více metodická pomůcka „Nejčastěji kladené otázky zájemců o pěstounství“)

Pokud zájemce zatím nevyplnil Dotazník předběžného zájmu, pracovník mu ho předá a ponechá prostor pro jeho vyplnění. Na základě vyplněného dotazníku se uskuteční první návštěva v rodině zájemce o náhradní rodinnou péči (zájemce Dotazník může vyplnit na místě nebo případně poslat poštou na adresu organizace k rukám hodnotícího pracovníka, se kterým vedl úvodní rozhovor).

V případě, že zájemce chce pokračovat v procesu, pracovník si domluví schůzku v domácnosti zájemce.

Úvodní návštěva v rodině zájemce

Při úvodní návštěvě hodnotící pracovník ověřuje informace uvedené v Dotazníku předběžného zájmu, a to v prostředí rodiny zájemce. Formou rozhovoru a na základě pozorování zájemce v jeho rodinném prostředí získává informace nutné k rozhodnutí, zda budou zájemci do přípravy zařazeni. Také samotní zájemci se na základě získaných informací rozhodují, zda se do přípravy chtějí zapojit. Pracovník vede strukturovaný rozhovor, jehož cílem je sledování jednotlivých oblastí, které jsou vymezeny ve formuláři pro úvodní návštěvu v rodině.

Vedle strukturovaného rozhovoru se pracovník snaží zachytit atmosféru rodiny a reakce jednotlivých členů rodiny na kladené otázky. Sleduje otevřenost a vzájemnou komunikaci v rodině zájemců.

Po každém kroku pracovník vyhodnocuje, zda má zájemce pro náhradní rodičovství předpoklady k výkonu náhradní rodinné péče; pokud zjistí závažné překážky, sdělí je týmu. Rozhodne-li tým, že překážky jsou důvodem k ukončení spolupráce, hodnotící pracovník zájemce citlivě, ale otevřeně informuje o zastavení procesu přípravy s vysvětlením důvodů, které k tomu vedou.

Vypracování formuláře „Úvodní návštěva v rodině zájemce o pěstounství“

Pracovník po návratu z rodiny vypracuje formulář „Úvodní návštěva v rodině zájemce o pěstounství“. Do formuláře zapíše získané informace a zaznamená rodinnou atmosféru. Zhodnotí slabé a silné stránky rodiny zájemců a napíše, zda rodinu zájemce doporučuje do procesu přípravy zařadit, či nikoli. Vždy vypíše důvody svého rozhodnutí, příp. navrhne, jakým tématům by se zájemce měl v procesu přípravy věnovat.

Zpracovaný formulář zašle hodnotící pracovník rodině zájemce, ten má pak možnost se k informacím vyjádřit, hodnotící pracovník případně jeho připomínky či nesouhlas s určitými informacemi zaznamená do formuláře.

Řádně vypracované formuláře pracovník zasílá v termínu koordinátorovi přípravy.

9. Panel pro výběr zájemců do přípravy

Panel se skládá ze skupiny odborníků, kteří mají za úkol na základě vypracovaných formulářů hodnotícími pracovníky rozhodnout, zda zájemci a jejich rodiny postoupí do procesu přípravy. Panel je složen z hodnotících pracovníků, kteří vypracovali formuláře o úvodní návštěvě v jednotlivých rodinách zájemců, dále je přítomný vedoucí pracovník pověřené osoby, sociální pracovník OSPOD, který bude případně vykonávat soc.-právní ochranu nad přijatým dítětem a u kterého bude zájemce po zařazení do přípravy podávat žádost o zprostředkování náhradní rodinné péče. K účasti na Panelu je vhodné oslovit také zástupce krajského úřadu, jeho účast však není povinná. Panel doplňuje nejméně 1 další nezávislá osoba, která je odborníkem v oblasti péče o ohrožené děti. (Je žádoucí, aby bylo v Panelu nezávislých osob více než jedna, ale vždy záleží na možnostech organizace, která nábor provádí.) Tato nezávislá osoba je zároveň v roli předsedajícího Panelu, který má za úkol Panel řídit a zodpovídat za formulování závěru Panelu.

Koordinátor přípravy:

- zajišťuje prostory, kde se panel bude konat
- domlouvá se všemi, kdo se panelu účastní, termín konání
- zadává termín, do kdy musí být řádně vyplněny formuláře z úvodní návštěvy
- formuláře vybírá a zodpovídá za to, že se dostanou včas k jednotlivým účastníkům panelu, a to vždy jeden měsíc před konáním samotného panelu

Všichni členové Panelu mají povinnost se předem důkladně seznámit s dokumentací zájemce, která byla doposud zpracována (Dotazník předběžného zájmu a formulář Úvodní návštěva v rodině zájemce).

Hodnotící pracovník je také členem Panelu, který rozhoduje o zařazení zájemců do přípravy a má hlasovací právo. Každý z pracovníků postupně představí rodinu zájemce, u které vypracovával formulář.

Představení obsahuje:

- stručný popis rodiny
- slabé a silné stránky
- důvody doporučení/nedoporučení
- pochybnosti/nejasnosti/rizika

Po představení dá předsedající Panelu prostor ostatním na doptání. Pokud již nikdo nemá další otázky, přechází se k hlasování. Pro hlasování je třeba lichý počet hlasujících. Na základě počtu hlasů v hlasování jsou rodiny ne/zařazeny do procesu přípravy.

V případě kladného rozhodnutí Panelu se pracovník, který vypracovával zprávu, spojí se zájemci a sdělí jim výsledek rozhodnutí. Dále si domluví další schůzku a začíná proces samotné přípravy na náhradní rodičovství.

V případě, že Panel rozhodne, že rodina zájemce nepostupuje do procesu přípravy, sdělí hodnotící pracovník toto rozhodnutí telefonicky zájemcům a vysvětlí důvody tohoto rozhodnutí. Pracovník může nabídnout osobní schůzku, na které vysvětlí jednotlivé důvody, které vedly k nezařazení zájemců do přípravy.

10. Metodické nástroje

10.1 Formulář

Úvodní návštěva v rodině zájemce o náhradní rodinnou péči

Formulář slouží hodnotícímu pracovníkovi jako nástroj, který pomáhá sledovat vytipované oblasti, na základě kterých pracovník získá ucelený pohled na rodinné prostředí zájemce.

1. Oblast: **Základních informací** – sociální pracovník ověří údaje uvedené zájemcem v Dotazníku předběžného zájmu, který přináší do rodiny s sebou (bydliště, profese, záznam v rejstříku trestů, počet členů v domácnosti a jejich věk)
2. Oblast: **Motivací** – sociální pracovník zjišťuje motivace, které vedou zájemce k náhradnímu rodičovství. Doptává se např. *Jaké důvody Vás vedou k podání žádosti stát se náhradním rodičem? Jaké máte představy o práci náhradního rodiče? Co můžete podle svého názoru dítěti nabídnout?*
3. Oblast: **Dítě/mladistvý** – pracovník zjišťuje, jakým dětem by chtěl zájemce nabídnout svoji péči (věk, pohlaví, etnikum, handicap). Dále zjišťuje, jaké má zájemce ponětí o potřebách dětí v náhradní péči a jaký má názor na kontakt dětí v náhradní péči se svými rodiči. Doptává se např. *Jakému dítěti byste rádi poskytli péči? Máte představu, jaké mohou mít tyto děti problémy?*
4. Oblast: **Vlastní zkušenost jako rodiče/pečovatele** – sociální pracovník zjišťuje, jaké zkušenosti má zájemce s péčí o děti/mladistvé. Mapuje znalosti zájemce ohledně vývoje dítěte. Doptává se např. (má-li zájemce děti) *Jaká byla výchova Vašich dětí? Pracoval jste někdy s dětmi?*
5. Oblast: **Podpory** – v této oblasti pracovník zjišťuje stabilitu manželského/partnerského vztahu. Mapuje stabilitu a vzájemnou podporu. Zjišťuje, jakou má zájemce podpůrnou síť a jaké názory mají přátelé a rodinní příslušníci na rozhodnutí zájemců stát se poskytovateli péstounské péče. Dále pracovník zjišťuje, zda se zájemci setkali během svého života s domácím násilím. Doptává se např. *Když potřebujete pomoc, na koho se*

obrátkíte? Kolik máte takových přátel, kteří jsou Vám ochotni pomoci? Co si myslí Vaši přátelé a rodina o Vašem rozhodnutí stát se pěstouny?

6. Oblast: **Děti v domácnosti** – pracovník zjišťuje, kolik je v domácnosti dětí a jaký je jejich názor na přijetí nového dítěte do péče jejich rodiny. Dále pracovník zjišťuje, zda se vyskytují v souvislosti s dětmi v rodině nějaké významné problémy, jako jsou zdravotní problémy či poruchy chování, které by mohly mít vliv na umístění dětí do péče. Doptává se např. *Mluvili jste o náhradním rodičovství s dětmi? Jaký názor na to mají Vaše děti? Jaká byla výchova Vašich dětí? Potkali jste se s nějakými těžkostmi během výchovy? Jak jste je řešili?*
7. Oblast: **Bezpečnosti péče** – pracovník ověří informace, že zájemce nebyl v minulosti shledán vinným z trestného činu a má tedy čistý trestní rejstřík. Dále zjišťuje, jaký má zájemce názor na disciplínu a jak se staví k hranicím, limitům a pravidlům. Sleduje, zda v profilu zájemce lze nalézt jakékoliv nevyřešené problémy. Pracovník zaznamená, jaké zvířata se vyskytují v domácnosti a popíše, jaký by to mohlo mít dopad na umístění dítěte do náhradní péče. Doptává se např. *Co si myslíte o způsobech výchovy? O použití trestů ve výchově a o nastavování hranic dítěte? Jaké s tím máte zkušenosti? Jaká byla Vaše výchova?*
8. Oblast - **Bydlení** – pracovník zaznamená, jak je domácnost členěná, kolik má místností a kdo je obývá. V jakém je domácnost stavu a zda by mělo dítě, které bude umístěno do pěstounské péče, svůj vlastní pokoj. Komu nemovitost náleží a zda nemá zájemce nedoplatky na hypotéce. Dále zmapuje úroveň komunitních služeb (dostupnost lékařské pomoci, školky, školy, volnočasových zařízení a dopravní dostupnost). Doptává se např. *Právě se nacházíme v obývacím pokoji, vidím kuchyň, můžete mi prosím popsat, kolik tady máte místností a kdo je obývá? V jaké místnosti by bydlelo dítě svěřené do Vaší péče?*
9. Oblast: **Zdraví** – v této oblasti pracovník zjišťuje, zda jsou u zájemců známy nějaké zdravotní problémy, které by mohly mít dopad na schopnost zájemce poskytovat náhradní rodinnou péči. Zjišťuje, zda zájemce užívá léky a zda prodělal zásadní operace. Dále zjišťuje postoj zájemce k drogám a alkoholu, mapuje, jestli se rodina s touto problematikou setkala. Doptává se např. *Má někdo z Vaší rodiny závažné onemocnění? Bere někdo z Vaší rodiny léky? Setkali jste se někdy s někým, kdo by měl problém s alkoholem či jinými návykovými látkami?*
10. Oblast: **Časových možností zájemce** – pracovník zmapuje, jaké mají zájemci časové možnosti pro poskytnutí kvalitní péče svěřenému dítěti. Zjistí, kde je zájemce zaměstnán a jak je jeho zaměstnání časově náročné. Seznámí zájemce s povinnou účastí na skupinové přípravě. Doptává se např. *Když byste měli svěřené dítě, co byste dělali o prázdninách? Máte někoho tady v okolí, kdo by Vám děti pohlídal, když budete potřebovat? Kolik času trávíte doma?*
11. Oblast: **Spolupráce s úřadem** – pracovník mapuje schopnost zájemce spolupracovat jako člen týmu a jeho ochotu účastnit se školení a setkávání. Dále pracovník zjišťuje, jakou má zájemce zkušenost s náhradním rodičovstvím. Doptává se např. *Pracujete rád sám, nebo ve skupině lidí? Co uděláte, když s někým nesouhlasíte? Byl někdo z Vaší rodiny v péči jiné osoby? Máte již nějakou zkušenost se spoluprací s úřady?*

11. Přehled hlavních rizik

Nedostatek finančních prostředků

Organizace nabízí zájemcům, že pokud projdou její přípravou, bude jim zajištěna služba doprovázení. Vzhledem k časové náročnosti služby doprovázení to znamená, že pokud organizace vyškolí a připraví za rok např. 5 rodin, musí mít kapacitu na to, aby tyto rodiny také v pěstounství doprovázela. V současné době transformace systému péče o ohrožené děti nejsou jasné podmínky, za jakých budou přerozdělovány finance. Pro organizaci to znamená vstoupit do rizika, že v případě, kdy nesežene dostatek finančních prostředků, nebude moci službu vyškoleným pěstounům nabídnout z kapacitních důvodů.

Opatření: v rámci projektového managementu a plánování služeb je třeba vždy do rozpočtu zahrnout také služby doprovázení, pokud organizace nové zájemce připraví k výkonu náhradní rodinné péče, příp. je nutné kontaktovat jinou organizaci (vč. OSPOD, Kraj atd.), které by mohly doprovázení novým pěstounům nabídnout.

Nová koncepce příprav zaměřená i na nové formy pěstounství

Nová koncepce příprav je zaměřená i na nové formy náhradní rodinné péče. V České republice je to nový koncept a sdílení s ostatními organizacemi je omezené z důvodu nedostatečných zkušeností. Vynořuje se mnoho otázek, na které v současné době neznáme odpověď z praxe a odkazujeme na dlouhodobé zahraniční zkušenosti. V současné době nemůžeme zájemcům odpovědět, zda a jak se změní legislativní podmínky pro výkon pěstounské péče, jak v praxi vypadá přechod dítěte z pěstounské péče na přechodnou dobu do dlouhodobé pěstounské péče, z vlastní rodiny do pěstounské péče, z pěstounské péče do osvojení atd.

Vše výše zmíněné může vyvolat nedůvěru v organizaci a nevstoupení do procesu přípravy.

Opatření: Ověřování nové koncepce se zahraničními partnery, kteří mohou dodat organizaci argumenty a fakta, které posílí schopnosti týmu organizace prezentovat tyto zkušenosti navenek. Dalším opatřením je i předávání pravdivých informací, informování o tom, že se jedná o pilotní zkušenost a učící se proces. Předání kontaktů na MPSV jako metodický a koncepční orgán v oblasti příprav a celého procesu náhradní rodinné péče.

Nedostatek zájemců pro nové formy pěstounské péče

Dalším rizikem je nedostatek zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu. Organizace nemá dostatek zkušeností, jak získávat/vytipovat a stanovit kritéria pro zájemce na hledanou formu náhradní rodinné péče.

Opatření: využívat konzultace se zahraničními partnery, ideálně s podobným kulturním kontextem (Slovensko, Polsko), konzultovat způsoby vyhledávání zájemců o náhradní rodinnou péči s organizacemi, které jsou ve vyhledávání zájemců zkušenější; vyhodnocovat průběžně jednotlivé kampaně a způsob náboru.

12. Shrnutí a zkušenosti z praxe

Ze zkušeností získaných v procesu náboru vyplývá:

Z našich zkušeností se velmi osvědčilo, že zájemci přímo kontaktují odborníky, kteří jim poskytnou dostatek kvalitních informací a dokážou fundovaně odpovědět na kladené dotazy. Koordinátor náboru tedy musí úzce spolupracovat s hodnotícími sociálními pracovníky a dalšími odborníky v oblasti systému péče o ohrožené děti.

Dále se osvědčilo společné setkání zájemců s náhradními rodiči a hodnotícími pracovníky. Zájemci velmi kladně hodnotí, že měli možnost poznat konkrétní tým lidí a mohli získat informace od náhradních rodičů, což velkou část z nich přesvědčilo, že vstoupí do procesu přípravy.

Dalším dobrým krokem je úvodní návštěva hodnotícího pracovníka. Díky zpracování Formuláře o úvodní návštěvě v rodině má organizace možnost vytipovat a poté zařadit do přípravy zájemce, kteří mají vhodné předpoklady pro práci náhradních rodičů. Tento krok významně šetří finanční prostředky, které jsou vynaloženy na následný proces přípravy a individuální vyhodnocení (do tohoto procesu vstupují již předem vybraní zájemci).

Tato metodika by měla být neustále živým materiálem, do kterého se zapracovávají nové poznatky z průběhu samotného náboru.

13. Seznam příloh

Příloha č.1: Leták nábor

Příloha č.2: Nové formy pěstounské péče (modrá publikace)

Příloha č.3: Dotazník předběžného zájmu

Příloha č.4: Formulář Úvodní návštěva v rodině zájemce o pěstounství

Příloha č.5: Metodická pomůcka Nejčastěji kladené otázky zájemců o pěstounství

14. Použitá literatura

„Dotazník předběžného zájmu“ je o.s. Amaltheou volně upravenou verzí dotazníku organizace Supported fostering services.

Formulář „Úvodní návštěva v rodině zájemce o pěstounství“ je o.s. Amaltheou volně upravenou verzí dotazníku organizace BAAF 2004.

V metodice je čerpáno ze zápisů z pracovních cest ve Velké Británii a Skotsku, Amalthea o.s. 2010

ISBN 978-80-904801-3-1

Metodika náboru zájemců o náhradní rodinnou péči

2011

Amalthea, o. s.
Městský park 274, 537 01 Chrudim IV
www.amalthea.pardubice.cz
amalthea@amalthea.pardubice.cz
tel.: 466 302 058, 776 752 805